

УДК. 342.95

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.2.28>

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МИТНИХ ПРОЦЕДУР: ТИПОЛОГІЯ ТА ОЗНАКИ

Пай І.І.,
аспірантка
кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0009-0000-1512-4346
e-mail: Nadtokainna462@gmail.com

Пай І.І. Запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур: типологія та ознаки.

В статті досліджено теоретичні та практичні проблеми визначення сутності корупційних ризиків при здійсненні митних процедур, їх ознак в межах митно-правового забезпечення. Наведено дефініцію «адміністративно-правового забезпечення митної справи». Визначено сутність категорії «корупційний ризик у сфері здійснення митних процедур». З'ясовано, що корупціогенні чинники у діяльності посадових осіб митних органів утворюються, як у сфері організації й управління державною митною справою, так і випливають із зловживання владними повноваженнями та службовим становищем посадовими особами митних органів та порушень встановленого порядку здійснення митних процедур. Підтримано науковий підхід, що чинники виникнення корупційних ризиків при здійсненні митних процедур доцільно поділяти на зовнішні та внутрішні. Констатовано, що митна процедура – це правозастосовна діяльність митних органів та їх посадових осіб, спрямована на реалізацію їх повноважень щодо організації переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, забезпечення додержання митних правил. Визначено, що митна процедура направлена на підтримання режиму законності з питань організації переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Доведено, що до елементів структури здійснення митних процедур слід віднести: процедури митного контролю; процедури митного оформлення; процедури справляння (сплати) податків і митних платежів. Встановлено, що митний контроль і митне оформлення є основними напрямками діяльності митних органів, що здійснюються шляхом виконання митних формальностей, які є складовими митних процедур. Встановлено розуміння правової природи митних процедур як правового режиму, що діє на об'єктах і в місцях їх проведення. Визначено зміст та критерії розподілу митних режимів в контексті митно-режимних правил. Встановлено ознаки корупційних ризиків при здійсненні митних процедур.

Ключові слова: корупція, митні органи, запобігання корупційним ризикам, корупційні ризики, добросовісність, служба в митних органах, службові повноваження, митний контроль, митне оформлення, митні процедури, митні формальності, адміністративно-правове забезпечення.

Pai I.I. Prevention of corruption risks during customs procedures: typology and signs.

The article examines the theoretical and practical problems of determining the essence of corruption risks in the implementation of customs procedures, its signs within the limits of its customs and legal support. The definition of “administrative and legal provision of customs affairs” is given. The essence of the category “corruption risk in the sphere of implementation of customs procedures” has been determined. It has been found that corruption-inducing factors in the activities of officials of customs bodies are formed both in the sphere of organization and management of state customs affairs, and arise from the abuse of power and official position by officials of customs bodies and violations of the established procedure for carrying out customs procedures. The scientific approach is supported, that it is advisable to divide the factors of corruption risks in the implementation of customs procedures

into external and internal. It was established that the customs procedure is a law-enforcement activity of customs authorities and their officials, aimed at the implementation of their powers regarding the organization of the movement of goods and vehicles across the customs border of Ukraine, ensuring compliance with customs rules. It was determined that the customs procedure is aimed at maintaining the regime of legality in matters of organizing the movement of goods and vehicles across the customs border of Ukraine. It has been proven that the elements of the structure of the implementation of customs procedures should include: customs control procedures; customs clearance procedures; tax and customs payment procedures. It has been established that customs control and customs clearance are the main areas of activity of customs authorities, which are carried out by performing customs formalities, which are components of customs procedures. An understanding of the legal nature of customs procedures as a legal regime operating at the facilities and in the places where they are carried out has been established. The content and criteria for the distribution of customs regimes in the context of customs regime rules are determined. Signs of corruption risks during customs procedures have been identified.

Key words: corruption, customs authorities, prevention of corruption risks, corruption risks, integrity, service in customs authorities, official powers, customs control, customs clearance, customs procedures, customs formalities, administrative and legal support.

Постановка проблеми. Подальший розвиток європейського вектору суспільних трансформацій в Україні, закріплений Конституцією України [1], безпосередньо впливає на антикорупційну діяльність України, ефективність здійснення якого безпосередньо впливає на рівень довіри, як до посадових осіб митних органів, так і, до держави, її спроможності забезпечити захист митних інтересів, дотримання законності. Угода про асоціацію між Україною та ЄС [2] визначає не тільки необхідність поступової лібералізації процедур митного контролю та митного оформлення за переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України, а також із справлянням передбачених законом податків і зборів та митних платежів, але й висуває на перший план проблему зниження рівня корупції в митних органах, особливо, дослідження проблем запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур в межах його адміністративно-правового забезпечення. Не дослідженими залишаються інституційні та функціональні чинники запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур, актуальними проблемами залишаються наявність прогалин і колізій у законодавстві, що регулює діяльність посадових осіб митних органів при здійсненні митних процедур, їх компетенцію, широкий обсяг їх дискреційних повноважень, необхідність забезпечення принципу професіоналізму, як одного з принципів державної служби митних органів, наявність конфлікту інтересів під час реалізації повноважень посадовими особами митних органів при здійсненні митних процедур, тощо. На сьогодні відсутній єдиний механізм управління корупційними ризиками при здійсненні митних процедур, а процедура виявлення і оцінки корупційних ризиків при здійсненні митних процедур є неефективною та потребує удосконалення. Вищенаведене, підкреслює актуальність вибору теми цієї роботи. Зазначимо, що дефініцію «адміністративно-правове забезпечення митної справи» слід трактувати як сукупність адміністративно-правових засобів, гарантій та адміністративно-правового регулювання, що є інструментом легітимного управлінського впливу на поведінку учасників митних правовідносин уповноваженими органами державної влади з метою забезпечення митного правопорядку та балансу економічних інтересів держави та приватних інтересів суб'єктів митних правовідносин» [1].

Отже вищенаведену позицію візьмемо за основу в цій роботі.

Стан опрацювання. Проблемним загальним питанням здійснення митних процедур приділяли увагу такі вчені як Є.В. Додін, С.В. Ківалов, І.М. Резнік, Б.А. Кормич, В.В. Ченцов, О.М. Шевчук, М.Г. Шульга та ін. В наукових працях досліджувались процедури митного контролю та митного оформлення товарів, які переміщуються через митний кордон України у загальному підході [3], щодо процедур митного контролю та митного оформлення окремих категорій товарів [4], [5], зокрема при організації митних експертиз, щодо митного контролю товарів [6], щодо механізмів оцінки та мінімізації корупційних ризиків у системі державного управління [7], корупційні ризики у сфері надання адміністративних послуг [8] та ін. Однак, окремі питання визначення особливостей запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур в сучасних умовах розвитку митного права не досліджувалось в межах його адміністративно-правового забезпечення.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей теоретичних та практичних проблем визначені сутності корупційних ризиків при здійсненні митних процедур та їх ознак.

Виклад основного матеріалу. Проведення оцінки корупційних ризиків при здійсненні митних процедур вимагається положеннями Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII [9]. Згідно ст. 61 Закону «Про запобігання корупції» визначено, що «керівник, засновники (учасники) юридичної особи забезпечують регулярну оцінку корупційних ризиків у її діяльності і здійснюють відповідні антикорупційні заходи». У положеннях ст. 62 та 63 цього Закону детально перераховують складові змісту антикорупційних програм, що формуються також з урахуванням оцінки корупційних ризиків і мають містити «комплекс правил, стандартів і процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції у діяльності юридичної особи» [9]. Так, в Антикорупційній програмі Державної митної служби України на 2020–2022 роки результати оцінки корупційних ризиків у діяльності цього державного органу [11] передбачено корупційні ризики при здійсненні митних процедур за різними категоріями факторів, а також наведено відповідні заходи по усуненню або мінімізації чинників.

У положеннях Національного агентства з питань запобігання корупції України від 28 грудня 2021 року № 830/21 передбачено термін «корупційний ризик», як імовірність вчинення корупційного, або пов'язаного з корупцією правопорушення, що негативно вплине на діяльність організації [12]. У Посібнику з оцінки корупційних ризиків та розробки планів протидії корупції Програми USAID/FINREP-II визначені окремі категорії, такі як: «корупційних ризик», «корупційний вчинок», а також «управління корупційними ризиками» та ін. Зокрема, корупційний ризик – це ймовірність виникнення та наслідки від корупційного вчинку. Корупційний вчинок – корупційне правопорушення та правопорушення, пов'язане з корупцією (як це визначено положеннями Закону «Про запобігання корупції»). Управління корупційними ризиками – це скоординовані дії, спрямовані на контроль та запобігання корупційних ризиків. [13, с. 5].

Більшість вчених розглядають питання сутності та змісту корупційних ризиків в окремих сферах які вони досліджують. На думку С. Терещенко та С. Галько термін «ризик» в митному законодавстві слід розуміти як ймовірність недотримання вимог законодавства з питань митної справи [14, с. 45]. У загальному розумінні, на думку А.М. Михненко, корупційні ризики – це умови, що сприяють виникненню, розвитку, реалізації та поширенню корупційних практик у службовій та професійній діяльності суб'єктів корупційних правопорушень, які склалися внаслідок застосування процедур, визначених відповідним процесуальним законодавством та іншими регулятивними нормами, включаючи підзаконні нормативно-правові акти, відомчі накази уповноважених державних органів, внутрішні регулятивні документи юридичних осіб; внаслідок неналежного виконання або ігнорування окремих положень процесуального законодавства та регулятивних норм, за умови відсутності контролю або неефективного контролю за діяльністю суб'єктів корупційних правопорушень [15, с. 214–233].

Більшість вчених розглядають питання сутності та змісту корупційних ризиків в окремих сферах, які вони досліджують. Наприклад, окремі автори у загальному підході виділяючи корупційні ризики надання адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності, також вказується на загальні ризики (інституційні та функціональні конфлікти інтересів, слабкість інституту публічної служби, неналежна якість законодавства), а також ризики в окремих досліджуваних сферах – приміром, тільки при наданні адміністративних послуг [16, с. 12–35]. Наприклад, інші дослідники під корупційними ризиками в діяльності Національної поліції України пропонують розуміти сукупність адміністративних, нормативно-правових, організаційних, фінансових, кадрових та інших причин і чинників у поліцейській діяльності, які сприяють створенню або розвитку обставин і ситуацій, що уможливають вчинення працівниками поліції корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією. [17, с. 176]. Враховуючи вищеведене, на нашу думку, корупційний ризик у сфері здійснення митних процедур - це сукупність адміністративних, правових, організаційних та інших факторів та причин, чинників або ситуацій, які сприяють виникненню, розвитку, реалізації та поширенню корупційних практик при здійсненні процедур митного контролю, процедур митного оформлення, а також при здійсненні процедур справляння податків і митних платежів. Ці обставини не дають можливості посадовим особам митних органів, при здійсненні митних процедур, вчинити корупційні правопорушення або правопорушення, пов'язані з корупцією.

Щодо, деталізації різновидів корупційних ризиків у митній сфері:

одні дослідники пропонують розрізняти два види: (1) загальні (наявність яких обумовлена чинниками загально-державного рівня, які впливають на обсяг і особливості корупційних ри-

зиків в митній діяльності); (2) спеціальні (відомчі, що безпосередньо впливають з проблем, які виникають у межах функціонування митних органів). [18, с. 43]. Фактично, такий науковий підхід був сформований на позиціях О.П. Рябченко. Авторка здійснила умовний поділ корупційних ризиків у діяльності митних органів на дві групи. Перша – це зовнішньоорганізаційні (ті, наявність яких не пов'язана із внутрішньою організацією діяльності митних органів і впливати, на усунення яких, митним органам складно). До цієї групи ризиків автором віднесено: (1) нормативну невизначеність, (2) колізійність правових приписів, (3) наявність дискреційних повноважень митних органів, (4) вади організаційних змін. До основних внутрішньоорганізаційних ризиків у діяльності митних органів запропоновано віднести: (1) недоброчесна поведінка, (2) конфлікт інтересів та ін. [19, с. 257]. Отже, у наукових публікаціях при виділенні корупційних ризиків у діяльності митних органів запропоновано застосовувати науковий підхід – «від загального до конкретного» [16, с. 15].

Наприклад, Ю. Дмитрієв теж пропонує поділити на два види корупційних ризиків: (1) інституційні та (2) загально-системні. Перша група – це фактори, що негативно впливають на поведінку державного службовця, перетворюючи її на корупційну, та усунення яких належить до компетенції адміністративного органу, в якому працює (або який очолює) такий службовець. Друга група – це ризики, пов'язані із загальними недоліками створення та функціонування публічної адміністрації, аналізуються лише в частині рівня корупції при підготовці, прийнятті та виконанні управлінських рішень [20].

Так, на думку Д.О. Олійник у митній сфері України діють стабільні корупціогенні чинники різного характеру й ступеню детермінаційного впливу на свідомість і волю посадових осіб митних органів. Одні з них утворюються у сфері організації й управління державною митною справою, другі – впливають із зловживання владними повноваженнями та службовим становищем посадовими особами митних органів та порушень встановленого порядку здійснення митних процедур. Корупціогенні чинники цих двох сфер співвідносяться як загальне і спеціальне, вони взаємопов'язані і взаємозалежні [21, с. 18]. Вищенаведений науковий підхід може бути застосований в даній роботі. Тобто, чинники запобігання корупційних ризиків при здійсненні митних процедур мають свою специфіку в межах його адміністративно-правового забезпечення та суспільні правовідносини, що при цьому виникають та розвиваються, потребують спеціального дослідження з позицій митного права. На нашу думку, доцільно поділити корупційні ризики при здійсненні митних процедур на дві групи: (1) зовнішньоорганізаційні (загальні) та (2) спеціальні (внутрішньоорганізаційні ризики).

Наприклад, С.В. Коробенко наводить перелік відомчих ризиків в діяльності митних органів, серед основних автор виділив наступні: (1) організаційна структура митних органів містить значну кількість управлінських ланок, що ускладнює процес прийняття управлінського рішення; недостатньо ефективна система протидії корупції, низький рівень розробленості показників ефективності діяльності посадових осіб митних органів або відсутність таких показників; розробка показників ефективності, які не відповідають специфіці діяльності митних органів, що не дозволяє здійснити об'єктивне оцінювання та негативно впливає на сприйняття служби в митних органах у суспільній свідомості; наявність конфлікту інтересів під час реалізації компетенції посадовими особами митних органів; недосконала система застосування, ризик орієнтованого підходу у діяльності митних органів; низька ефективність стратегічного управління системою митних органів, тощо [18, с. 41-42].

В подальшому, розглянемо проблемні питання визначення сутності здійснення митних процедур. Так, МК України визначає термін «митна процедура» як зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України, сукупність митних формальностей та порядок їх виконання (п. 21 ч. 1 ст. 4 МК України); митні формальності – це сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами та митними органами, з метою дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи (п. 29 ч. 1 ст. 4 МК України) [21].

З точки зору І.М. Резнік, категорія митна процедура поєднує в собі конкретні акти правозастосування митних органів. Митний контроль і митне оформлення є основними напрямками діяльності митних органів, що здійснюються шляхом виконання митних формальностей, які є складовими митних процедур. На думку автора, через митну процедуру законодавець установлює порядок діяльності митних органів і як результат - митна процедура покликана вирішити питання, чи може бути конкретний товар або транспортний засіб переміщений через митний кордон

певним способом у межах обраного декларантом митного режиму [22, с. 68]. І. М. Резнік вважає, що митна процедура є одним із видів адміністративних проваджень неюрисдикційного характеру та пропонує його визначення, як «урегульована нормами митного права правозастосовна діяльність митних органів та їх посадових осіб, спрямована на реалізацію їх повноважень, щодо організації переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, забезпечення додержання митних правил і підтримання режиму законності у процесі такого переміщення» [22, с. 68–69]. Із вищенаведеною позицією слід погодитись. На думку А.О. Брачук митні процедури слід розглядати як нормативно визначений порядок діяльності посадових осіб митних органів, спрямований на реалізацію норм митного права та дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, під час вирішення конкретних справ, пов'язаних з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон [23, с. 18].

З наукової позиції Д.О. Олійник, митні процедури здійснюються безпосередньо посадовими особами митних органів у межах їх виключних повноважень. Реалізація виключних повноважень під час здійснення митних процедур, передбачає прийняття низки дозвоільно-розпорядчих та організаційно-управлінських рішень. Коло суб'єктів здійснення митних процедур обмежене. До них належать митні органи та їх посадові особи, а також уповноважені митними органами особи, для надання посередницьких послуг з декларування товарів (митні брокери) [24, с. 21]. Крім того, зазначимо, що більшість науковців вважають що, структура митних процедур складається з трьох основних елементів, а саме: процедур митного контролю; процедур митного оформлення; процедур справляння, передбачених законом податків і платежів [25, с. 34; 23, с. 18].

Враховуючи вищенаведене, митна процедура – це правозастосовна діяльність митних органів та їх посадових осіб, спрямована на реалізацію їх повноважень, щодо організації переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, забезпечення додержання митних правил. Митна процедура направлена на підтримання режиму законності з питань організації переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Окрім того, можна виділити три групи запобігання корупційним ризикам у досліджуваній сфері, а саме: (1) запобігання корупційним ризикам при здійсненні процедур митного контролю; (2) запобігання корупційним ризикам при здійсненні процедур митного оформлення; (3) запобігання корупційним ризикам при здійсненні процедур, щодо справляння податків та митних платежів та порядок їх виконання.

Вагоме значення для розуміння правової природи митних процедур, має правовий режим, що діє на об'єктах і в місцях їх проведення. З точки зору Р.І. Лемеха, під поняттям «митні режими», слід розуміти комплекс правових засобів, якими, в залежності від заявленої мети переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України, врегульовано порядок такого переміщення: митні процедури, щодо цих товарів та транспортних засобів, їх правовий статус, порядок визначення митної вартості, умови оподаткування, використання після митного оформлення [26, с. 27]. Автор фактично ототожнює розуміння митних режимів із нормами МК України. Зокрема, МК України визначає митний режим – як комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру, щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення (п. 25 ст. 4 МК України) [21]. На думку В.Я. Настюка, правовий режим є комплексом засобів державно-владного впливу для вирішення спеціальних завдань. Функціональні режими регламентують порядок діяльності уповноважених органів, спрямованої на виконання фіскальної, правоохоронної та безпекової функцій держави [27, с. 19]. Так, комплекс митних режимів являє собою адміністративно-правову основу митної справи. Митний режим, як неодноразово наголошувалося в науковій літературі, є різновидом адміністративно-правових режимів. Саме митний режим обумовлює правовий (відрізнити від фактичного/логістичного) порядок транскордонного переміщення, і обсяг митних формальностей, і правовий режим використання переміщених товарів [28, с. 475]. У сфері здійснення митних процедур встановлені різні митні режими. Так. Ст. 70 МК України передбачено 14 митних режимів [21]. Щодо, «процедурної» концепції у митному праві заслуговує на увагу науковий підхід Б.А. Кормича. Вчений пропонує, із метою встановлення гармонізованого терміну «митна процедура», замість теперішнього митного режиму, яка більшою мірою, з точки зору Б.А. Кормича, відображає зміст митних формальностей, що виконуються при переміщенні товарів через митний кордон [29, с. 143]. Наприклад, В.В. Прокопенко у науковій роботі «Митні формальності на транспорті в Україні та їх адаптація до міжнародних митних норм, правил та стандартів» теж пропонує заміни-

ти поняття «митний режим» на «митні процедури» [30, с. 3]. В загальному підході такі пропозиції вчених мають право на існування.

Зокрема й І.М. Резнік, запропонував розглядати переміщення товарів через митний кордон, як систему послідовних і процесуалізованих, юридично вагомих дій, спрямовану на забезпечення перетину товаром чи транспортним засобом комерційного призначення митного кордону України, відповідно до митних правил [22, с. 4]. Не визначеною залишається єдина класифікація митних режимів у митному праві. Так, О.О. Крестьянінов пропонує, виділити «загальний митний режим» та «спеціальний митний режим». [31, с. 16]. Б.А. Кормич та Н.О. Коваль виділяють наступні групи митних режимів, а саме: основні та завершуючі митні режими, а також економічні [32, с. 33]. Окремі вчені, митні режими пропонують класифікуються залежно від особливостей поводження з товарами і транспортними засобами, які перебувають під митним контролем. Так, С.С. Терещенко, митні режими імпорту, експорту, реімпорту, реекспорту передбачають перехід права власності на товар. Митні режими «транзит», «митний склад», «переробка на митній території України», «переробка за межами митної території України», пов'язані з наданням послуг, щодо товарів. На думку автора, спеціальні митні режими («тимчасове ввезення/вивезення», «магазин безмитної торгівлі», «спеціальна митна зона») пов'язані з наданням тарифних преференцій, або руйнування», «відмова на користь держави») встановлюють правила поводження з товарами в окремих випадках [33, с. 75].

В митному праві до сих пір не визначено єдині ознаки корупційних ризиків у сфері здійснення митних процедур. Так, у загальному підході Д.В. Гудковим визначено характерні ознаки корупційних ризиків. Автор до них відносить (1) суб'єкти корупційних діянь можуть бути як державні службовці, так і будь-які інші особи, уповноважені на виконання функцій держави та прирівняні до них; (2) корупція, пов'язана з протиправним використанням наданих особам, уповноваженим на здійснення функцій держави та іншим посадовим особам, повноважень або протиправним наданням таким особам певних благ, пільг та інших переваг; (3) спеціальною метою корупції є матеріальна складова, тобто отримання певних благ, пільг, послуг та інших переваг як для себе, так і для третіх осіб. [34, с. 222]. Приміром, Р.В. Мельничук досліджуючи запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України, пропонує, наступні характерні їх ознаки: (1) мають високий ступінь поширення, адже можуть виникати за більшістю напрямів реалізації правотворчої і правозастосовної діяльності Національної поліції України; (2) під їхній вплив залежно від певних обставин потенційно потрапляють поліцейські та всі інші працівники органів (закладів, установ) поліції під час виконання своїх посадових обов'язків; (3) створюють реальні передумови для ймовірного вчинення працівниками поліції корупційних правопорушень, або правопорушень, пов'язаних з корупцією; (4) після виявлення і проведення необхідної процедури ідентифікації, офіційно визнаються, як негативні явища правової дійсності, що сприяють вчиненню протиправних діянь у поліцейській діяльності, отже, потребують забезпечення здійснення конкретних заходів запобігання й протидії уповноваженими суб'єктами владних повноважень [17, с. 44].

Враховуючи вищенаведене, до основних ознак корупційних ризиків у сфері здійснення митних процедур доцільно віднести наступні: (1) виникають за більшістю напрямів реалізації правотворчої і правозастосовної діяльності посадовими особами митних органів, так як митні процедури здійснюються безпосередньо посадовими особами митних органів у межах їх виключних повноважень (реалізація виключних повноважень під час здійснення митних процедур передбачає прийняття низки дозвільно-розпорядчих та організаційно управлінських рішень); (2) створюють реальні передумови для ймовірного вчинення посадовими особами митних органів корупційних правопорушень, або правопорушень, пов'язаних з корупцією; (3) після виявлення і проведення необхідної процедури ідентифікації, корупційні ризики визнаються як негативні явища у діяльності митних органів, та сприяють вчиненню протиправних діянь у митній діяльності при здійсненні митних процедур; (4) виявлені корупційні ризики потребують правового забезпечення для проведення конкретних і дієвих заходів запобігання й протидії уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації.

Висновки. Митна процедура – це правозастосовна діяльність митних органів та їх посадових осіб, спрямована на реалізацію їх повноважень, щодо організації переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, забезпечення додержання митних правил. Митна процедура направлена на підтримання режиму законності з питань організації переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Митні процедури здійснюються без-

посередньо посадовими особами митних органів у межах їх виключних повноважень. Реалізація виключних повноважень під час здійснення митних процедур передбачає прийняття низки дозвільно-розпорядчих та організаційно управлінських рішень. До елементів структури здійснення митних процедур слід віднести: процедури митного контролю; процедури митного оформлення; процедури справляння (сплати) податків і митних платежів. Корупційний ризик у сфері здійснення митних процедур - це сукупність адміністративних, правових, організаційних та інших факторів та причин, чинників або ситуацій, які сприяють виникненню, розвитку, реалізації та поширенню корупційних практик при здійсненні процедур митного контролю, процедур митного оформлення, а також при здійсненні процедур справляння податків і митних платежів. Ці обставини не дають можливості посадовим особам митних органів, при здійсненні митних процедур, вчинити корупційні правопорушення, або правопорушення, пов'язані з корупцією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: міжнародний документ від 27.06.2014 р. № 984_011. Офіційний вісник України. 2014. № 75. Ст. 2125.
3. Терещук Ю.В. Система адміністративно-правового забезпечення митної справи. *Право і суспільство*. 2016. № 6. Ч. 2. С. 129–134. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2016/6_2016/part_2/25.pdf.
4. Шевчук О.М. Контроль та нагляд за переміщенням лікарських засобів через митний кордон України: моногр Х.: Право, 2014. 272 с.
5. Коваль Н.О. Підстави та порядок переміщення гуманітарної допомоги через митний кордон України: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. 19 с.
6. Зоріна О.Г. Правове регулювання переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України: дисерт. докт. філософії 081 «Право». Харків, 2023. 215 с.
7. Shevchuk, O. Testing of drugs in the implementation of customs control in Ukraine: legal aspects / V. Shevchuk, O. Shevchuk, N. Matyukhina, D. Zatenatskyi, O. Chub. *Georgian medical news*. 2020. Issue: 1(298). P. 165–169.
8. Дмитрієв Ю.В. Механізми оцінки та мінімізації корупційних ризиків у системі державного управління України: дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Донецький державний університет управління, Маріуполь, 2018. 236 с.
9. Коліуш О.Л. Корупційні ризики у сфері надання адміністративних послуг: адміністративно-правові засади протидії: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07; Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2020. 201 с.
10. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. Ст. 2056.
11. Антикорупційна програма Державної митної служби України на 2020-2022 роки. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/07/Antykoruptsijna-programa-Derzhmytshluzhby-1.pdf> (дата звернення 01.02.2024).
12. Про вдосконалення процесу управління корупційними ризиками: наказ Національного агентства з питань запобігання корупції 28 грудня 2021 року № 830/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0219-22#Text> (дата звернення 04.02.2024).
13. Вінборн С., Сисоев В., Ткаченко В. Посібник з оцінки корупційних ризиків та розробки планів протидії корупції. Програма розвитку фінансового сектору (USAID/ FINREP-II). Київ, 2015. 72 с. URL: https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/posibn_USAID.pdf.
14. Терещенко С., Галько С. Управління ризиками під час митного контролю товарів. *Товари і ринки*. 2011. № 1. С. 43–49.
15. Запобігання та протидія корупції: навч. посіб. за ред. проф. А.М. Михненка. [3-є вид., доп. і перероб.]. К.: НАДУ, 2013. 625 с.

16. Коліушко І., Тимошук В., Банчук О. Корупційні ризики надання адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності в Україні / Центр політико-правових реформ; Фонд «Демократичні ініціативи». Київ: Москаленко О.М., 2009. 196 с.
17. Мельничук Р.В. Адміністративно-правові засади запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України: дисерт. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.07. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2021. 259 с.
18. Коробенко С.В. Ризики вчинення посадовими особами митних органів корупційних дій. Актуальні проблеми правового забезпечення протидії злочинності: тези доп. учасників наук.-практ. семін. (м. Харків, 14 травня 2020 р.). Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Харків, 2020. С. 41–44.
19. Рябченко О. П. Юрисдикція як процесуальний інститут забезпечення законності у сфері державної митної справи: загальна характеристика. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 4. С. 147–150.
20. Дмитрієв Ю. Корупційні ризики у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави. *Вісник. Право знати все про податки і збори*. 2015. № 14 (14). URL: <http://www.visnik.com.ua/ua/pubs/id/8207?issue=209> (дата звернення 25.01.2023).
21. Митний кодекс України від 13.03.2012. № 4495-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45, 46-47, 48. Ст. 552.
22. Резнік І.М. Правове регулювання переміщення товарів через митний кордон України: монографія / за ред. М.Г. Шульги. Харків: Оберіг, 2015. 192 с.
23. Брачук А.О. Категорія «митні процедури» в українському законодавстві: поняття та типологія. *Актуальні проблеми політики*. 2016. Вип. 58. С. 241–250.
24. Олійник Д.О. Запобігання корупційним злочинам, що вчиняються при здійсненні митних процедур: монографія. Харків: Право, 2018. 200 с.
25. Гаращук В.М. Дмитрик О.О., Федчишин С.А. Переміщення товарів через митний кордон України: окремі пропозиції щодо удосконалення. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 12 (26). С. 27–39. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12\(26\)-27-39](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12(26)-27-39).
26. Лемеха Р.І. Теоретико-методологічні та правові засади митних режимів в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: спеціальність: 12.00.07. Запоріжжя, 2021. с.
27. Настюк В.Я., Белєвцева В.В. Адміністративно-правові режими в Україні: монографія. Харків: Право, 2009. 128 с.
28. Мазур А.В., Кунєв Ю.Д. Методи нетарифного регулювання при переміщенні товарів через митний кордон України. *Наукові перспективи*. 2023. № 9 (39). С. 471–482.
29. Кормич Б.А. Митні режими або митні процедури: європейські стандарти термінології та класифікації. LEX PORTUS. 2017. № 2 (4). С. 134–153.
30. Прокопенко В.В. Митні формальності на транспорті в Україні та їх адаптація до міжнародних митних норм, правил та стандартів: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2018. 423 с.
31. Крестьянінов О.О. Правове регулювання митних режимів: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Х., 2002. 20 с.
32. Кормич Б.А., Коваль Н.О. Митне право: навчально-метод. посібник. Одеса: Фенікс, 2021. 132 с.
33. Терещенко С.С. Основи ризик менеджменту в митній справі та зовнішньоекономічній діяльності: монографія. Одеса: Пласке, 2012. 504 с.
34. Гудков Д.В. Адміністративно-правові засоби запобігання і протидії корупції: дис. канд. юрид. наук: спеціальність: 12.00.07. Суми, 2018. 249 с.